

Készítette: Rónyai Zsófia

A REGIONÁLIS MŰHELYMUNKA TEMATIKÁJA

A III. szakasz

Hajléktalan emberek társadalmi és munkaerő-piaci integrációjának szakmai és módszertani megalapozása
TÁMOP-5.3.2-08/1-2008-0001

Összefogás Közalapítvány

FOGLAK projektiroda

1134 Budapest, Dózsa Gy. út 152.

telefon: (06-1) 238-95-28

Projektiroda: 1084 Budapest, Szentkirályi

u. 22-24., telefon: (06-) 789-62-77

E-mail cím: kmregio@foglakprojekt.hu

Honlap: www.foglakprojekt.hu

Tartalomjegyzék

A regionális műhelysorozat eredeti célja és szerepe	2
A regionális műhelymunka tervezett és megvalósított szakaszai	3
Az előkészítési szakasz	5
A megvalósítási szakasz	6
Néhány jelentős probléma az előkészítési és megvalósítási szakasz folyamán	10
Együttműködések a TÁMOP 5.3.3 program során.....	15
Konzorciumi partnerség	15
Együttműködések más szervezetekkel	15
Kommunikációs problémák	17
A műhelyek résztvevőinek összetételének alakulása	18
A résztvevők visszajelzései	19
A regionális műhelymunka tematikája III. szakasz (2011. január-2011. június)	21

A regionális műhelysorozat eredeti célja és szerepe

A regionális műhelymunka korábbi (1. és 2.) tematikáiban meghatároztuk a **műhelymunka célját**, az ezzel kapcsolatos elképzeléseket.:

A regionális műhelysorozat a TÁMOP 5.3.2. (FogLak projekt) és a TÁMOP 5.3.3. (nyílt, foglalkoztatási-lakhatási pályázati) programok metszéspontjában helyezkedik el. A havi rendszerességgel megtartott találkozók szerepe a **foglalkoztatási-lakhatási pályázatok előkészítésének**, valamint **a nyertes programok megvalósításának végigkísérése** volt.

Mivel a műhelymunka a fő kommunikációs csatorna a pályázatokban résztvevő különböző szereplők között, egyik cél volt a találkozók szemléletében **rendszerfejlesztő, rendszer-átalakító gondolatok megjelenése**. (A TÁMOP programok mögött álló akcióterv

¹ a magyarországi hajléktalan-ellátás egészének átalakítását, a szakmai gondolkodásmód befolyásolását is célul tűzte ki.) Éppen ezért a műhely témái között megjelentek a hajléktalanüggyel kapcsolatos nagyobb léptékű, szociálpolitikai elképzelések, stratégiák és azok lehetséges alkalmazási módjai is. Cél volt, hogy egyfajta **szakmai közösség fejlődjön ki**, amelyen keresztül „véleményezni”, sőt „alakítani” is lehet a magyarországi hajléktalanügy fejlődési irányait. Ennek a funkciónak – a projektek hatékony működtetésén túl – elsősorban a hajléktalan-ellátás egyes szereplői közötti **kapcsolatépítés**, a **közös szakmai értékek kialakításával** és **közös normák bevezetésével** lehet megfelelni.

Eredeti tervünk az volt, hogy a műhelytalálkozók témái között megjelenjen minden, a hajléktalan emberek segítségét érintő jelentősebb kérdés. A találkozókra általában meghívtunk egy-egy, az adott témában jártas szakembert is. A meghívott előadók kiválasztásakor mindig a gyakorlatban szerzett tudás, tapasztalat volt a fő szempont, hiszen ez az, amit hazavihetnek és hasznosíthatnak a műhelyek résztvevői. A regionális műhelyeket a jelenlévők aktív részvételére építettük.

Fontosnak tartottuk, hogy a meghívott szakember előadásához kapcsolódóan beszélgetés is kialakuljon. Ennek érdekében az összejöveteleket moderátor közreműködésével, szabadszellemű team-megbeszélésekhez hasonló hangulatban és teremrendezéssel tartottuk.

A regionális műhelymunka tervezett és megvalósított szakaszai

A regionális műhelysorozatot **két szakaszra** bontottuk:

Az előkészítési szakasz eredetileg 2008 áprilisától 2008 végéig tartott volna (a TÁMOP 5.3.3-as pályázatokról való döntésig), a második szakasz pedig 2009 elejétől 2011 júniusáig (a pályázati programok lezárásáig).

Az **előkészítési** szakaszban fő célunk a pályázat iránt érdeklődő szervezetek segítése, támogatása volt abban, hogy minél jobb pályázatot tudjanak benyújtani, hogy a szervezetük „készen álljon” egy komplex lakhatási – foglalkoztatási program megvalósítására.

A **megvalósítási** időszakban a regionális műhelyek szerepe a pályázat nyertesének támogatása abban, hogy foglalkoztatási-lakhatási programjaik lebonyolítása minél olajozottabb, probléma-mentesebb és sikeresebb legyen. E szakasz tematikáját sokkal kevésbé kötöttre terveztük, mint az előkészítő szakaszét, inkább már a lakhatási-

---

¹ Győri Péter, Maróthy Márta: Merre tovább? Egy nemzeti hajléktalanügyi stratégia lehetséges keretei. Szakértői javaslat a Magyar Köztársaság Kormánya részére. 2008.

foglalkoztatási programokat végrehajtó szervezeteket és programjait helyeztük középpontba. Tervünk az volt, hogy a témák és a meghívott szakemberek aktuális megválasztásával reagáljunk az adott programok menetközben felmerülő különböző konkrét nehézségeire.

A TÁMOP 5.3.3-as pályázat kiírása azonban **közel egy évet csúszott**, volt időszak, amikor kérdéses volt, hogy lesz-e egyáltalán kiírás, és hogy a szakma a pályázat mellé áll-e (jelentős szakmai viták voltak, több szakmai szempontot nem vettek figyelembe a pályázat kiírói, megakadt a pályázati kiírás folyamata). A TÁMOP 5.3.3 első körének beadási határideje végül 2010. október 26.², a második kör határideje 2010. június 30. volt³.

A pályázat kiírásának és elbírálásának késlekedése miatt a műhely tematikája is megváltozott: **az előkészítő szakasz így jóval hosszabbra nyúlt**. Nehéz helyzetben voltunk, hiszen a néhány hónapos előkészítés helyett közel másfél éven át fenn kellett tartanunk a műhely résztvevőinek érdeklődését. Tartottunk tőle, hogy emiatt sokan lemorzsolódnak.

2008 őszén a fent említett bizonytalanságok, szakmai viták miatt két hónapos szünetet tartottunk. Ekkor még a lakhatási és foglalkoztatási feltételrendszer titkosságát nem oldották fel, így nem tudtunk ezekkel a műhelyeken foglalkozni. 2009 januárjában a két feltételrendszer titkosságát feloldották, így ezeket meg lehetett vitatni a szakma részvételével.⁴ Nagyon sok észrevételt, visszajelzést kaptunk és adtunk tovább, amiből azonban a tényleges pályázat kiírásakor igen keveset vettek figyelembe, főként hazai jogszabályokra hivatkozva. Társadalmi egyeztetésre a feltételrendszerek korábbi verziói kerültek.

Mindezek következtében **egyik fontos célunknak**, miszerint hogy **a szakma** is beleszólhasson a hajléktalanügy alakulásába, **véleményezhesse** a tervezett pályázati kiírást, **nem tudtunk kellőképpen eleget tenni**, ráadásul ez a szituáció a TÁMOP 5.3.2-es program szakmai megítélésén is sokat rontott. Sajnos a későbbiek folyamán sem lettek jobbák a lehetőségeink: ugyan volt társadalmi egyeztetés, de valójában az itt kapott visszajelzéseknek csak töredékét vették számításba a pályázat kiírásakor, fontos, lényeges elemeket nem változtattak meg. Véleményünk szerint részben ennek volt köszönhető, hogy olyan kevés pályázat érkezett, hiszen a szervezetek nem „mertek”, akartak belevágni a nagyon szigorú feltételű pályázatba, tartottak ugyanis attól, hogy az indikátorokat nem fogják tudni teljesíteni. Ráadásul a pályázat foglalkoztatási része

² A határidő eredetileg október 1. volt, de az elektronikus kitöltő-program nem volt elérhető szeptember 16-ig, ezért meghosszabbították.

³ Ezeket a pályázatokat jelen értékelés megírásáig még nem bírálták el.

⁴ A lakhatási rendszer kidolgozásával Maróthy Mártát, Győri Pétert és Horváth Takács Bernadettet bízták meg, a foglalkoztatásival pedig Lőrincz Norbertet, Szoboszlai Katalint, Gróf András, Nagy Istvánt, Oláh Dórá, Maróthy Mártát és Horváth Olgát.

sokaknak ismeretlen terep volt, amelyre vonatkozóan előzetes tapasztalataik csak keveseknek voltak⁵.

A helyzetet a **gazdasági válság** csak tovább nehezítette. Hajléktalan embereket munkába állítani ebben a helyzetben nagyon nehéz, a pályázati rend azonban nem tudott a helyzethez rugalmasan alkalmazkodni. Már 2009 áprilisában megemlítette egyik előadónk, Vucskó Bernadett, hogy érezhető a gazdasági válság hatása a munkaerő-piacon: kevés a valódi, megbízható munkaerőigény a piacon, inkább a speciális igények terjedtek el (pl. cseh és lengyel nyelvismertű munkavállalót kerestek). Másik előadónk, Zsák Györgyi kiemelte a munkanélküliségi ráta alakulását (Központi Statisztikai Hivatal adatai: 2008-ban Közép-Magyarországi Régióban 4,6%, Budapesten 4,3%-os volt a munkanélküliségi ráta éves átlaga, 2009-ben KMR-ben 6,6%, Budapesten 6,2%. 2010. III. negyedévében a negyedéves átlag 9,2%-os-ra emelkedett a KMR-ben, a fővárosban 9,6% volt.)⁶

A kiírt pályázat elvárásait mindezek miatt sokan irreálisnak tartották.

Az előkészítési szakasz

Az előkészítő szakasz gyakorlatilag **2008. áprilistól 2009. decemberig** tartott⁷. Ezt a szakaszt is további részekre lehet bontani: eleinte (2008. év végéig) olyan szakembereket, kollégákat hívtunk meg a beszélgetésekre, akiknek már volt tapasztalatuk hajléktalanok foglalkoztatásával, lakhatásával kapcsolatos programok lebonyolításában, EU-s pályázatok területén. Először beszéltünk az **EU-s pályázati rendszerről**, áttekintettük a **hazai hajléktalanügy lehetséges fejlesztési irányait**. A témakört ezután folyamatosan szűkítettük: több műhelyen is konkrét **lakhatási és foglalkoztatási programokat mutattak be** előadónk (pl.: BMSZKI EQUAL-program, lakhatási program és referensi hálózat ismertetése, interjúk alapján készült összehasonlítás több szervezet, többek között a Van Esély Alapítvány, a Twist Olivér Alapítvány és a Fővárosi Munkaügyi Központ Hajléktalanok Információs Irodájának programjairól).

2009. januártól lehetőségünk nyílt **a lakhatási és foglalkoztatási feltételrendszerek megvitatására**, majd, mivel a konkrét foglalkoztatás kevésbé volt ismert terület a szakmában, ezért a következő műhelyalkalmakat arra használtuk fel, hogy mélyebb ismereteket szerezzünk a témában. Ezért hívtuk meg Vucskó Bernadettet, a Fővárosi Közhasznú Foglalkoztatási Szolgálat Kht. munkatársát (jelenlegi neve: Budapest Esély Nonprofit Kft.), aki **foglalkoztatási tapasztalatait** osztotta meg a műhely

⁵ A regionális szakmai műhelyek szervezésekor ezt figyelembe vettük, számos foglalkoztatással kapcsolatos témával foglalkoztunk.

⁶ http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf027.html,
http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf027.html

⁷ Lsd. az 2. és 3. sz. táblázatot.

résztevőivel, majd Bozsóki Mihályt, (Közép-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ, képzési szakreferens), aki többek között a **munkaerő-piaci képzések követelményeiről** beszélt.

2009 júniusától már egyre inkább a TÁMOP 5.3.3-as pályázatokra koncentráltunk a műhelymunka során: a pályázat **társadalmi egyeztetése** kapcsán meghívtuk Vajda Györgyöt (Szociális és Munkaügyi Minisztérium Társadalmi Befogadás Irodájának munkatársa) és Wittmann Boglárkát (ESZA Nonprofit Kft munkatársa; korábban dolgozott hajléktalan-ellátásban rehabilitációs szállón szociális munkásként), akik mindketten részt vettek a Pályázat Előkészítő Munkacsoport munkájában.

Sajnos a pályázati kiírástervezetet viszonylag későn, a műhely előtti nap délutánján tették közzé, így a résztvevőknek kevés idejük volt az útmutató és a mellékletek átolvasására, ami mintegy 100-150 oldalnyi írásos anyag volt (a társadalmi egyeztetés szűk határideje, valamint szervezési nehézségek miatt nem volt lehetőség a műhely elnapolására). Azonban a műhelyen így is nagy volt a résztvevők aktivitása, sok kérdés érkezett meghívottjainkhoz.

A pályázat kiírása utáni műhelyeken körvonalazódni kezdett, hogy **mely szervezetek terveznek beadni TÁMOP 5.3.3-as pályázatot.**⁸

Az év utolsó két műhelyének egyike **összefoglaló, értékelő műhely** lett volna eredetileg, de nagyon kevés olyan résztvevő volt jelen, akik rendszeresen jártak a korábbi műhelyekre, inkább már a tényleges pályázók munkatársai jöttek el, konkrét, a pályázattal kapcsolatos kérdésekkel.

Beszéltünk a jövőbeli terveinkről is, Breitner Péter regionális koordinátor megemlítette, hogy **két célcsoportot** kellene, hogy kiszolgáljon a műhely: elsősorban a nyertes pályázók igényeit, de ezen túl az egész szakma számára is nyitott lenne.

Három fő irányt képzeltünk el: 1. Lakhatási-foglalkoztatási műhelyek 2. Műhelyek az adatkezelésről, adatszolgáltatásról (számítógépes szoftver készült, ami adatokat kezel és tart nyilván hajléktalan emberekről, és ami még országos szinten sosem volt). 3. Esetmegbeszélés

Megkértük továbbá a műhely résztvevőit, hogy hozzanak ötleteket, irányvonalakat, hogy mi az, amit hasznosnak gondolnak, amiről szeretnének beszélgetni, ismereteket szerezni.

A megvalósítási szakasz

A megvalósítási szakasz megkezdésekor (**2010. januártól**) számítottunk arra, hogy a műhelyek résztvevőinek személyében lesznek változások, azonban szerettük volna legalább részben megtartani azokat is, akik nem pályáztak, illetve nem nyertek. **Műhelyeink** továbbra is **nyitottak** más hajléktalan-ellátó szervezetek képviselői előtt is.

⁸ Lsd. az 1. számú táblázatot.

Nehéz volt azonban olyan műhelyalkalmakat tartani, ami mindkét csoport érdeklődését fenntarthatta volna, hiszen a nyertes pályázókat elsősorban aktuális problémáik, kérdéseikre adott válaszok érdekelték. Sajnos a korábbi műhelyrésztvevők többsége idővel **lemorzsolódott**. A nyertes szervezetek lakhatási és foglalkoztatási referenseinek kötelező a részvétele a műhelyeken, ezen kívül járnak műhelyeinkre a szervezetek szakmai vezetői, más munkatársai is, valamint néhány lelkes szakmabeli.

Az év első műhelyére nemcsak a TÁMOP 5.3.3-as pályázatok nyertes szervezeteit és konzorciumi partnereit, hanem az ESZA Nonprofit Kft. (Laczkó Brigitta, Böhm Alíz, Wittmann Boglárka) és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium (Vajda Györgyi) képviselőit is meghívtuk.

A műhelyen kiderült, hogy a **Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei** (BMSZKI, képviselő: Fehér Boróka) nem írta alá a támogatási szerződést. A szervezet saját felelősségre korábban elkezdte az előkészítést, azonban tapasztalataik alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a **lakhatási támogatás feltételei miatt nem tudnak belevágni a pályázatba**, mert tartanak attól, hogy az ügyfelek nem fogják tudni sikeresen megtartani lakhatásukat a munkásszállókon⁹. Az ügyfelek számára szerintük ugyanis nem vonzó lehetőség átmeneti szállóról munkásszállóra költözni, mert ez a lakhatási forma nem jelent minőségi változást az életükben. A pályázat feltételei szigorú vállalásokat tartalmaznak az ügyfelek számára, akik ezért inkább a Munkaügyi Központ keretein belül szervezett OKJ-s képzést választják. Ráadásul a BMSZKI-n belül van egy olyan szabályzat, hogy aki lakhatási támogatással kiköltözik, az egy ideig nem költözhet vissza. Az ügyfelek nem szívesen vágnak bele a bizonytalan helyzetbe.

A BMSZKI vezetősége szigorított az eredetileg kiírt pályázati feltételen, mert azt gondolták, hogy feltétlenül kell a sikeres pályázathoz, a lakhatás megtartásához az ügyfelek előtakarékosága. Azonban a toborzás során kiderült számukra, hogy alig volt olyan ügyfél, aki előtakarékosággal rendelkezett, így a saját maguk által meghatározott szabályoktól el kellett volna térniük. Így veszélybe került a pályázat teljesíthetősége.

A műhely utáni hónapban kiderült, hogy a **XII. kerületi Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat is visszalépett**, ők sem írták alá a támogatási szerződést.

---

⁹ Erről a problémáról részletesebben is írunk később.

1. sz. táblázat: A **Közép-Magyarországi Régióban tervezett és beadott TÁMOP 5.3.3-as pályázatok** (pályázat első köre)

Szervezet neve	Pályázat beadását tervezte ¹⁰	Pályázatot beadta	Pályázatot megnyerte	Támogatási szerződést aláírta	Vállalt indikátorok száma ¹¹
Terézvárosi Családsegítő Szolgálat Családok Átmeneti Otthona	x				
Menhely Alapítvány	x				
Szociális és Rehabilitációs Alapítvány	x				
Diótörés Alapítvány	x	x			100 fő
Megálló Csoport – Baptista Szeretetszolgálat (konzorcium)	x	x			60 v. 80 fő
Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (BMSZKI)	x	x	x		150 fő
Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Családsegítő és Gyermejjóléti Központ	x	x	x		40 fő
Magyar Vöröskereszt Pest Megyei Szervezete	x	x	x	x	20 fő
Magyar Máltai Szeretetszolgálat	x	x	x	x	60 fő
Kiút Szociális és Mentálhigiénés Egyesület – Nonprofit Alapítvány (konzorcium)	x	x	x	x	30 fő
Budapest Esély Nonprofit Kft. – Hajlék Nélküliek Jövőjéért Alapítvány (konzorcium)	x	x	x	x	45 fő

¹⁰ Itt azokat a szervezeteket említjük meg, amelyek tervezett pályázatairól tudomást szereztünk a műhelyalkalmakon. Lehetnek ezeken kívül még olyan szervezetek, amelyek tervezték a pályázat beadását, de ezt kiemelt programunk felé nem jelezték.

¹¹ A megpályázott indikátorok össz-száma láthatóan igen alacsony az eredeti tervezetthez képest. A beérkező TÁMOP 5.3.3-as pályázatok száma is az elvárthoz képest kevesebb volt, a keretösszeg jelentős része megmaradt, ezért írták ki második körben is a pályázatot, amelynek elbírálása tudomásunk szerint nem fejeződött be.

A megvalósítási szakaszban (Breitner Péter regionális koordinátor közös megegyezéssel távozott 2010 februárjában a programból) a műhelyalkalmak lakhatási részét Varsányi Nóra regionális koordinátor, a foglalkoztatási részt pedig Kemecei Judit regionális koordinátor vette át.

Az év további részében a műhelyeken **a végrehajtó szervezetekkel és programjaikkal foglalkoztunk elsősorban**: a programindító beszélgetésen a pályázatok megvalósítása, aktuális helyzete is szóba került, majd az **ügyfelek bevonásával, felkészítésével** foglalkoztunk (hogyan tervezik a szociális munkások bevonását, ki fog dönteni egy ügyfél bevonásáról, mi az elképzelésük a toborzásról), illetve a **lakhatási program előkészítői munkafolyamataival**. A **toborzás, kiválasztások eredményeit**, tapasztalatait is megbeszéltük egy későbbi alkalommal. A referensek beszámolója alapján kiderült, hogy a kiválasztás – bevonás folyamatában minden szervezet igénybe vesz valamilyen szűrési módot, pszichológiai tesztet vagy bevon egyéb szakembereket is az értékelésbe. A tapasztalatok alapján ezeknek a módszereknek a használata fontos a projekt sikeressége szempontjából.

A kiemelt projekt (TÁMOP 5.3.2) külön műhelyalkalmakon mutatta be az ajánlott és kötelezően használandó **dokumentumokat**, valamint a **nyilvántartó programot** (FogLakNapló), melyet az ősz folyamán telepítettünk a TÁMOP 5.3.3-as pályázatot megvalósító szervezeteknél. Szóba kerültek a **helyi települési koordinációval** kapcsolatos teendők, valamint novemberben referenseink 4 napos **képzésen** vettek részt.

Célunk az volt, hogy ha szükséges, a témák és meghívott szakemberek aktuális megválasztásával reagáljunk az adott programok menetközben felmerülő különböző konkrét nehézségeire. Ezért hívtuk meg októberi műhelyeinkre Kocsisné Famosi Hedviget (eredeti szakmai területe a foglalkoztatáspolitikai, az Állami Foglalkoztatási Szolgálatnál dolgozott több mint 30 évig, később lett szociális munkás), aki a magyarországi **foglalkoztatáspolitikáról, foglalkoztatási formákról**, munkaviszony alanyairól és szereplőiről tartott előadást. Beszél a munkaszerződésről: mit kell tartalmaznia, hogyan lehet módosítani, megszüntetni. Szó esett a munkavállalók jogorvoslati lehetőségeiről, valamint a fekete munkáról, illetve az atipikus foglalkoztatási formákról is. Az aktív korúak ellátása is szóba került (Rendelkezésre Állási Támogatásról - RÁT, valamint a rendszeres szociális segély). Az előadó részletezte a jogosultsági feltételeket, különös tekintettel a hajléktalan személyek jogosultságára. A jogosultak kötelezettségeit, a jogosultság felfüggesztésének lehetőségét, a támogatás megszüntetésének feltételeit, valamint azt is ismertette, hogyan lehet az ellátást folyósítani a kereső tevékenység mellett. Beszél a START programról, céljáról, a START, a START PLUSZ és a START EXTRA kártyákról. Kitért még a nyugellátásban részesülő személyek kereső tevékenységére, a migráns munkavállalók szociális biztonságára az

Európai Unió tagállamaiban, valamint a Máltai Szeretetszolgálat Álláskereső Irodájában végzett munkára, mely során a hajlék nélküli személyek munkavállalása, a társadalmi és munkaerő-piaci integráció támogatása volt a cél.

Néhány jelentős probléma az előkészítési és megvalósítási szakasz folyamán

Már az előkészítő szakaszban, a pályázati dokumentáció elkészülésekor jelezték a kiemelt projekt munkatársai, hogy a kialakult útmutatóval több szempontból **nem értenek egyet**. Elsősorban bizonyos költségek **elszámolhatósági problémái** miatt.

Néhány példa: két típusú költség volt kérdéses, amelyek a korábbi, hazai finanszírozású programokban elszámolhatók voltak, az egyik a **lakhatás költségeinek a bérleti díjon kívüli költségei** (pl. rezsi, kaució, stb). A másik, hogy a kliensek foglalkoztatásának a javíthatósága érdekében nemcsak képzési és foglalkoztatási költségek merülnek fel, hanem pl. olyan pénzügyi támogatási igények is vannak, amelyek azt célozzák, hogy **a kliens munkára képes állapotba kerüljön**, tehát pl. egészségügyi hátrányok kiküszöbölése, a fizikai megjelenés megfelelő legyen (szemüveg, fogsor, ruházat, fodrász). Ezek olyan költségek, amelyek ESZA-finanszírozású programban nem elszámolhatók. Felmerültek még bizonyos **rugalmasságot igénylő elszámolási feltételek** is (pl. az étkezéssel, közlekedéssel kapcsolatban).

Ami az egyik legfontosabb kérdéskörnek bizonyult (és folyamatosan előkerül a műhelyeken témaként), az az albérlettel, illetve az **albérleti szerződéssel kapcsolatos**. Az albérlet ugyanis a TÁMOP 5.3.3-ban csak akkor támogatható, ha van számla, ami az albérlő nevére szól.

Magyarországon azonban nem túl gyakori, hogy a felek szerződést kössenek, mivel a főbérlők többsége a bevétele után nem adózik, és tart attól, hogy emiatt hátrány éri. A hajléktalan embereket egyébként is nagyon nehéz albérletbe helyezni. A műhely résztvevőinek és a szakmának egyöntetű véleménye volt, a **számlaadási kényszer** miatt **meg is hiúsulhatnak programok**. A műhely résztvevői furcsának találták azt is, hogy a lakásbérletek kifizetésének megvalósítását miért éppen e pályázat keretén belül kívánják elkezdni.

A visszajelzések ellenére a feltételrendszert nem változtatták meg.

Így azok a szervezetek, akik végül pályáztak, kényszerből más megoldásokat választottak, leggyakrabban a **munkásszállós lakhatást**. Szakmailag azonban az átmeneti szállók és a munkásszállók között nagy különbség nincsen: egyik megoldás sem jelent önálló, autonóm lakhatási formát, ami egy albérlet esetén megvalósulhatna. Mivel az átmeneti szállókon lakó ügyfelek életében nagy változást a munkásszállóra költözés

nem jelent, ezért nagy kérdés, hogy az ügyfelek mennyire motiválhatók az ilyen jellegű lakhatásuk megtartására. Néhány szervezet (Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Magyar Vöröskereszt Pest Megyei Szervezete, Budapest Esély Nonprofit Kft.) meghagyta emellett az albérlet választásának lehetőségét is, zömmel az ügyfelekre bízva a keresést. A Budapest Esély Nonprofit Kft. kapott két év használatra 2010 májusától egy ingatlant, ők ebben tervezik az ügyfelek lakhatását megoldani. Az Magyar Vöröskereszt Pest Megyei Szervezetének pedig van ezen kívül egy önkormányzati lakásnál bérlőkijelölési joga.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat gyakorlati tapasztalata az, hogy a CSÁO-kban (családok átmeneti otthona) élők inkább választják a biztos CSÁO-s lakhatást (még akkor is, ha csak 2-3 hónap lakhatási lehetőségük van hátra), minthogy elkezdjék a programot. Az albérlet jóformán csak pároknál jöhet szóba.

A foglalkoztatási feltételrendszerben az **alkalmi munkavállalás** kapcsán merültek fel problémák: a résztvevők nagyon szigorúnak ítélték a feltételeket (45 napot kell az ügyfélnek ledolgozni 4 hónap alatt), valamint egyik, foglalkoztatási tapasztalatokkal rendelkező előadónk, Vucskó Bernadett¹² szerint is nehéz vállalás ez teljesíthetőség szempontjából.

Elhangzottak változtatási javaslatok: ne az egymást követő 4 hónap számítson, hanem több hónapra visszamenőleg kelljen a 45 napot teljesíteni. Vagy bővítsék az időszakot úgy, hogy a ledolgozott munkanap is növekedjen valamennyit (pl. 6 hónap, 70 ledolgozott nap). Esetleg az orvosi igazolással igazolt betegséggel növekedhetne az időtartam. Végül a feltételrendszer nem változott.

2010. április 1-től ráadásul az alkalmi foglalkoztatás szabályai is megváltoztak. Megszűnt az alkalmi munkavállalói kiskönyv és a közteherjegy, a kiskönyvet felváltotta az egyszerűsített módon létesíthető munkaviszony, amely a háztartási munka, mezőgazdasági-, növénytermesztési-, idegenforgalmi idénymunka, illetve alkalmi munka esetén alkalmazható.

A pályázat foglalkoztatási részénél a **továbbfoglalkoztatás** is nagy nehézséget okozott: a nagyobb szervezetek úgy döntöttek, bevonják saját kft-jüket (Magyar Máltai Szeretetszolgálat, BMSZKI), a kisebbeknek azonban nincsen ilyen lehetőségük.

Több szervezetnél is fontos kérdésként merült fel a megvalósítási szakaszban, hogy az ügyfeleknek nyújtott **képzési/megélhetési támogatás** szociális törvény szerinti rendszeres jövedelemnek számít-e. Az ESZA végleges nemleges válasza a kérdésről a novemberi információs nap után született meg.

---

¹² 7. regionális műhely előadója.

Az **útiköltség-elszámolások, térítések** kapcsán is folyamatosak voltak a pályázók nehézségei, mivel a pályázati feltételrendszer nem tette lehetővé az ügyfelek számára pl. havibérlet vásárlását.

A Magyar Vöröskereszt Pest Megyei Szervezete a megvalósítási szakasz folyamán komoly nehézségekbe ütközött amiatt, hogy **a tanfolyamok, képzések főleg Budapesten vannak**, ami miatt az ügyfelek kevésbé vonhatók a programba egyrészt az utazás nehézségei miatt, másrészt közben a megélhetésüket biztosítaniuk kell, s az utazással, képzéssel sok idejük elmegy.

2. sz. táblázat: **Regionális műhelymunka (tényleges) előkészítési szakasz** 2008. április-2009. december¹³

Időpont	Téma	Előadó/ Meghívott	Moderátor
2008. április 23. (1. rm.)	Hogyan kell eligazodni a pályázati dzsungelben? TÁMOP 5.3.3. ismertetése az Akcióterv alapján Egy nagyszabású (EQUAL) hajléktalan foglalkoztatási program tanulságai	Sarkadi Ildikó Fehér Boróka	Breitner Péter
2008. május 28. (2. rm.)	A magyarországi hajléktalanügy lehetséges fejlesztési irányai, Nemzeti Hajléktalanügyi Stratégia	Dr. Győri Péter	Breitner Péter
2008. június 25. (3. rm.)	A hajléktalan emberek lakhatási problémáinak leküzdése: módszerek, projekt tapasztalatok	Keserű Zsolt Breitner Péter	Breitner Péter
2008. október 1. (4. rm.)	A hajléktalan emberek lakhatási problémáinak leküzdése: módszerek, projekt tapasztalatok	Varsányi Nóra Juhász Arnold	Breitner Péter
2009. január 28. (5. rm.)	A támogatott lakhatás pályázati feltételeinek részletes vitája	Horváth Takács Bernadett	Breitner Péter
2009. február 25. (6. rm.)	A támogatott foglalkoztatás (foglalkoztathatóság) pályázati feltételeinek részletes vitája	Horváth Takács Bernadett	Breitner Péter
2009. április 1. (7. rm.)	A támogatott foglalkoztatás (foglalkoztathatóság) pályázati feltételeinek részletes vitája II.	Vucskó Bernadett	Breitner Péter
2009. május 13. (8. rm.)	A támogatott foglalkoztatás (foglalkoztathatóság) pályázati feltételeinek részletes vitája III. A munkaerő-piaci képzések követelményei, a tanfolyamok lebonyolításával kapcsolatos elvárások és a speciális rétegekkel kapcsolatos képzési tapasztalatok	Bozsóki Mihály	Breitner Péter
2009. június 10. (9. rm.)	A TÁMOP 5.3.3-as pályázat társadalmi egyeztetés	Vajda Györgyi Wittmann Boglárka	Breitner Péter
2009. július 15. (10. rm.)	A konzorciumi együttműködések tapasztalatai	Sarkadi Ildikó Keserű Zsolt Aknai Zoltán	Breitner Péter
2009. szeptember 30. (11. rm.)	TÁMOP 5.3.3-as pályázat: két beadásra tervezett pályázati program	Zsák Györgyi Lantos Szilárd	Breitner Péter
2009. november 27. (12. rm.)	Egy jogvédő iroda tapasztalatai. Hajléktalan emberekkel szemben elkövetett jogsértések	Gurály Zoltán dr. Sasvári Andrea	Breitner Péter
2009. december 16. (13-14. rm.)	TÁMOP 5.3.3-as pályázati előkészítői szakasz lezárása, értékelése (2008-2009 közötti szakasz); A regionális lakhatási-foglalkoztatási szakmai műhelyek további működése, tartalma	Horváth Takács Bernadett	Breitner Péter

¹³ A műhelyek rövid összefoglalóit lásd. a mellékletben.

3. sz. táblázat: **Regionális műhelymunka (tényleges) megvalósítási szakasz** 2010. január–2011. június¹⁴

Időpont	Téma	Előadó/ Meghívott	Moderátor
2010. január 27. (15. rm.)	TÁMOP 5.3.3-as pályázat nyerteseinek bemutatkozása, a pályázat beadása óta megtett lépések		Breitner Péter
2010. február 24. (16. rm.)	Helyi települési koordináció	Kóródi Miklós	Budainé Nagy Katalin
2010. március 24. (17. rm.)	Programok megvalósítása – programindító beszélgetés		Varsányi Nóra Horváth Takács Bernadett
2010. május 12. (18. rm.)	Az ügyfél bevonása, felkészítése a programra A TÁMOP 5.3.3 lakhatási program előkészítői munkafolyamatai (kiválasztási szakasz, felkészítési szakasz)	Horváth Takács Bernadett	Varsányi Nóra Kemecsei Judit
2010. május 26. (19. rm.)	A TÁMOP 5.3.3-as programmal kapcsolatos dokumentációs adatlapok áttekintése	Maróthy Márta Horváth Takács Bernadett	Varsányi Nóra Kemecsei Judit
2010. június 30. (20-21. rm.)	A TÁMOP 5.3.3-as program bemutatása, áttekintése I.-II.	Zakar Gergely	Varsányi Nóra Kemecsei Judit
2010. szeptember 1. (22. rm.)	A TÁMOP 5.3.3-as programok előrehaladása: toborzás, kiválasztások eredményeinek, tapasztalatainak megbeszélése		Varsányi Nóra Kemecsei Judit
2010. október 6. (23. rm.)	Foglalkoztatási formák, munkaszerződés, és a szerződések formai követelményei, tartalma I.	Kocsisné Farmosi Hedvig	Varsányi Nóra Kemecsei Judit
2010. október 27. (24. rm.)	Foglalkoztatási formák, munkaszerződés, és a szerződések formai követelményei, tartalma II.	Kocsisné Farmosi Hedvig	Varsányi Nóra Kemecsei Judit

¹⁴ Jelen értékelés a 2010. december 31-ig tartó időszakot elemzi.

Együttműködések a TÁMOP 5.3.3 program során

A különböző együttműködéseknek fontos szerepe van a TÁMOP 5.3.3-as programokban, ezért ezekre külön figyelmet fordítottunk a műhelyalkalmakon.

Konzorciumi partnerség

Elsősorban a kisebb szervezetek számára volt fontos megismerni még a pályázat beadása előtt a konzorciumi együttműködésben rejlő lehetőségeket, az együttműködési forma jogi vonatkozásait, a konzorciumi szerződés formáit, előnyeit, hátrányait.

Olyan előadót (Sarkadi Ildikó, 10. műhely) hívtunk meg, aki jártas a több szervezetet érintő, szabályozott együttműködések sajátosságaiban, szerzett tapasztalatokat EU-s pályázati projektek megvalósítása során. Két másik előadónk (Keserű Zsolt, Aknai Zoltán) pedig az EQUAL programban vett részt egymás konzorciumi partnereként, így hasznos gyakorlati információkat tudhattunk tőlük meg.

Mindhárman egyetértettek azonban abban, hogy érdemes minél kevesebb szervezetet hivatalosan konzorciumi partnerként bevonni, mert nagyon megnehezíti a pályázat lebonyolítását, elszámolását. Inkább más típusú együttműködésekkel érdemes keresni.

Együttműködések más szervezetekkel

Programunkban (TÁMOP 5.3.2) nagyon fontosnak tartottuk a társadalom „érzékenyítését”, hiszen a hajléktalanság ma sem túl népszerű téma, rengeteg előítéllettel, téves, hiányos ismeretekkel tarkított. Célunk volt, hogy a helyi szintű együttműködésekben javítsunk, ezért a velünk együttműködő TÁMOP 5.3.3-as nyertes szervezetek számára kötelező elemmé tettük¹⁵ a **helyi települési koordinációt**, amivel több műhelyalkalmon is foglalkoztunk, hogy felkészítsük pályázóinkat feladataik teljesítésére.

A lakhatási és foglalkoztatási referensek egyik feladata ugyanis települési szinten szervezni a társadalmi integrációhoz szükséges együttműködések, és kapcsolatot tartani az integráció feltételeit helyi szinten alakító szereplőkkel: munkaügyi kirendeltséggel, képző intézményekkel, munkaadókkal, családsegítővel, egészségügyi szolgáltatókkal, a helyi települési koordináció munkacsoportjába bekapcsolódó más intézményekkel. Cél a helyi- települési, kistérségi -, hajléktalan emberek társadalmi

¹⁵ A TÁMOP 5.3.2-es és 5.3.3-as programok kapcsolata sajátos: bár hivatalos együttműködési szerződés nincsen a szervezetek között, a kiemelt projektben mégis vannak olyan elemek, indikátorok (pl.: referensek szerepe, feladatai, helyi települési koordináció), melyeknek teljesítése a TÁMOP 5.3.3-at megvalósító szervezetek feladata. (Igaz azonban, hogy a TÁMOP 5.3.3-as megvalósítók támogatási szerződésük aláírásával a kiemelt projekttel való együttműködést, kapcsolattartást, adatszolgáltatás betartását vállalták).

integrációjának előremozdítását befolyásoló szereplőknek a megszólítása, az integráció folyamatába történő bevonása, annak érdekében történő mozgósítása (önkormányzat, egyházak, lakossági civil szervezetek, egészségügyi szolgáltatók, hatósági intézmények, munkáltatók, a hajléktalanság „beszállító intézményei”; börtönök, pszichiátriák, gyermekvédelmi intézmények, a szociális szakma társszervezetei.), valamint a közös gondolkodás megteremtése.

A különböző műhelyekre meghívott előadóink saját gyakorlati tapasztalatai is arra utaltak, hogy a helyi szintű együttműködések nehézkesek, ezeken feltétlenül javítani kellene. Varsányi Nóra¹⁶, a BMSZKI munkatársaként 2005-től a kerületi **önkormányzatokkal** próbált kapcsolatot felvenni, megkeresve a vagyongazdálkodók, lakásügyi osztályok képviselőit. Tapasztalatai szerint nagyon nehéz a kapcsolatteremtés, jóformán minden személyes kapcsolatokon múlik. **Nem igazán jó az együttműködés**, az önkormányzatok többsége zárja ajtaját a hajléktalan szó hallatán. A fővárosi pályázatok, főleg a piaci alapú lakáspályázatok azok, amelyekből tudnak felajánlani lehetőségeket az ügyfeleknek.

Foglalkoztatási tapasztalatai kapcsán Vucskó Bernadett¹⁷ a **munkaügyi központokkal** való együttműködést nem találta könnyűnek, mert hivatalként működnek, szigorú szabályok szerint, és nagyon leterheltek. Az együttműködés szempontjából érdemes a legalsó szinteket elérni és az adott területen működő ügyintézőig eljutni, vele felvenni a kapcsolatot. Ő a kulcsfigura, annak ellenére, hogy az együttműködési megállapodást a vezetővel kell aláírni.

A **családsegítő szolgálatok** szerinte gyakran szintén hivatalként működnek, kerületenként változó, a vezetőtől függ a hozzáállás. A központi irányelvek hiánya érzékelhető.

A **munkaerő-közvetítő és kölcsönző cégek** célja, hogy a munkáltatótól minél nagyobb profitra tegyenek szert egy ember közvetítésén keresztül. Az alkalmi foglalkoztatásban nincsenek jelen, de hasznos partnerek lehetnek, akár egy toborzásba be lehet őket vonni.

A **munkáltatókat** informálni kell a hátrányos helyzetű emberekről, mert nincsenek ismereteik. Meg kell őket ismertetni a hajléktalan emberekkel, csökkenteni kell a sztereotípiákat, előítéleteket. Ki kell emelni az előnyeiket (pl. sokan nagyon jól kiismerik magukat a városban), de ugyanakkor a hátrányokat sem szabad elhallgatni. Meg kell találni a hangot a munkáltatókkal, **személyesen felvenni** velük a kapcsolatot.

Keserű Zsolt¹⁸ is elmesélte a BMSZKI EQUAL-programbeli tapasztalatait: a **Munkaügyi Központtal** való együttműködésben a sikeres kezdet után volt egy nagy megtorpanásuk. Az együttműködési megállapodást betartották ugyan, de attól kezdve, hogy szerettek

¹⁶ 4. regionális műhely meghívott előadója volt.

¹⁷ 7. regionális műhely meghívott előadója volt.

¹⁸ 3. regionális műhely meghívott előadója volt.

volna a megállapodáson túl több ügyfelet bevonni, hiszen az igények továbbra is fennálltak, nem működött. Az együttműködési megállapodás sikeressége és a kezdeti sikerek is inkább egy informális, személyes kapcsolatnak voltak köszönhetőek.

A **2010. februári műhelyen** kifejezetten a helyi települési koordinációval foglalkoztunk, ahova meghívtuk Kóródi Miklóst, aki a helyi települési, együttműködési útmutatót elkészítette a kiemelt program számára (TÁMOP 5.3.2).

Általában elmondható, hogy az együttműködés más szervezetekkel nehéz terület: azonban nagyon fontos lenne ezeken a kapcsolatokon javítani, s a helyi települési koordináció ezt a célt szolgálja.

A helyi települési koordinációval kapcsolatos munka a pályázati kiírás csúszása miatt 2010. második felében tudott elkezdődni.

Kommunikációs problémák

Nemcsak saját munkánk során, hanem a műhelyeken részt vevő szervezeteknek is sok nehézséget okozott az **ESZA Nonprofit Kft-vel** való **kommunikáció**. Telefonon egyáltalán nem voltak elérhetők, személyes találkozóra a pályázó szervezeteknek nem volt lehetőségük, gyakorlatilag csak e-mailben tudtunk a kapcsolattartókkal kommunikálni, ami sokkal időigényesebb volt. Aktuális, gyorsan megválaszolható kérdésekre így gyakran későn érkezett válasz, ami nehézkessé tette pályázóink támogatását, segítségét. Előfordult, hogy a feltett kérdésre nehezen értelmezhető válasz érkezett.

Többször **meghívtuk az ESZA munkatársait műhelyeinkre**, azonban gyakran a szóban feltett kérdésekre sem született releváns, adekvát válasz. Jeleztük szóban feljűk a kommunikációs problémát is. Válaszként elmondták, hogy „nem azért adják meg csak a központi telefonszámukat, mert nem szeretnék a kedvezményezettekkel kapcsolatot tartani, hanem azt szeretnék elkerülni, hogy a napi folyamatos munkavégzést megzavarja az állandóan csörgő telefon. Ha probléma, kérdés van, akkor érdemes e-mailben feltenni és az ügyfélszolgálat részére elküldeni, mert minden beérkező kérdést megválaszolnak. Amikor egy nyertes pályázó aláírja a támogatási szerződést, akkor kijelölnek számára egy kapcsolattartó személyt, vele lehet kapcsolatot tartani. A személyes egyeztetésre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség.” Ez előtt a kijelentés előtt értetlenül álltak a műhely résztvevői.

Vannak olyan kérdések is, amelyeket **nem lehet azonnal megválaszolni**: pl. a törvényi szabályozások változásai következtében sok esetben már mások a feltételek, mint ami a pályázati kiírásban meg volt határozva.

A résztvevők azt, hogy nem kapnak minden kérdésre azonnali választ a műhelyeken, nemcsak az ESZA, hanem a kiemelt projekt felé is problémaként élték meg. A helyzet megoldására több ötletet is összegyűjtöttünk, például, hogy **előre email-ben összegyűjtjük a kérdéseket**, és így már a műhelyen érdemi választ kaphatnak rájuk a résztvevők. Azonban a résztvevők aktivitásának hiányában ez az ötlet nem valósult meg, kérdéseiket nem írták össze többszöri kérésre sem.

A szervezetek helyzetének segítésére kérte a kiemelt projekt az ESZÁ-t egy **információs nap** megszervezésére, amely meg is valósult, és amelyre az ESZÁ-val egyeztetve külön gyűjtöttük előre a felmerült kérdéseket és problémákat ahhoz, hogy érdemi válaszokat tudjanak adni rájuk.

A műhelyek résztvevőinek összetételének alakulása

A műhelymunka elindítása előtt tartottunk egy, a projektünket, valamint a tervezett TÁMOP 5.3.3-as pályázatot bemutató **nyitórendezvényt** 2008. 04.03-án és 04.04-én, ahová meghívást kaptak a fővárosi és Pest megyei hajléktalanellátó szervezetek (éjjeli menedékhelyek, beléptetők és speciális menedékhelyek, átmeneti és rehabilitációs szállók, hajléktalanok otthonai, krízisszállók, utcai gondozó szolgálatok, nappali melegedők, népkonyhák, továbbá családsegítő szolgálatok, családok átmeneti otthonai, anyaoththonok, családos szállók) képviselői. A rendezvényen a két nap alatt összesen 82 fő vett részt, akik 61 intézményt képviseltek. Célunk többek között az is volt, hogy az érdeklődő szervezetek **tudomást szerezzenek programunkról** és be tudjanak csatlakozni a műhelymunkába.

A regionális műhelyek résztvevői eleinte tehát a KMR hajléktalan-ellátó szervezeteinek szociális munkásai voltak, szinte minden nagyobb szervezet képviseltette magát, azonban gyakran más munkatársak jöttek, viszonylag kevesebb volt az állandó résztvevők száma.

A műhelyekre **rendszeresen járó szervezetek képviselői az előkészítési időszakban**: BMSZKI, Menhely Alapítvány, Magyar Vöröskereszt, Üdvhadsereg, a Szociális és Rehabilitációs Alapítvány, a Terézvárosi Családsegítő Szolgálat Családok Átmeneti Otthona, Van Esély Alapítvány, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Diótörés Alapítvány és a Baptista Szeretetszolgálat. Egy alkalommal a Megálló Csoport, a Budapest Esély Nonprofit Kft., a Myrai Szent Miklós Keresztény Egyház, Újpalotai Családsegítő Szolgálat és a Fiatalok Önsegítő Egyesületének munkatársai is megjelentek. Mindebből látható, hogy a későbbi nyertesek közül nem minden szervezet munkatársai látogatták rendszeresen előkészítő műhelyeinket (A Kiút Egyesület és a XII. kerületi Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat egyáltalán nem, a Budapest Esély Nonprofit Kft.

egy alkalommal vett részt a munkában), holott tudomásuk volt a műhelyről, a nyitórendezvényről kaptak információt.

A TÁMOP 5.3.3-as **pályázat kiírása után** már jellemzőbb volt a pályázat beadását tervező szervezetek munkatársainak műhelylátogatása, majd közülük is lemorzsolódtak azok, akik nem nyertek a pályázaton. A **2010. január – 2010. december 31-ig** tartó időszakban pedig folyamatosan kialakult a nyertes szervezetek munkatársaiból egy állandó mag, akik kiegészültek néhány más szervezetektől érkező érdeklődővel. Igaz, a referensek (10 fő) részvétele kötelező volt. 2010-re 10 alá csökkent a képviselt intézmények száma.

4. sz. táblázat **Résztevők alakulása a regionális műhelyeken**

Regionális műhely száma	Résztevők száma	Képviselt intézmények száma
2008. április 3-4. (nyitórendezvény)	82	61
2008. április 23. (1. rm.)	48	30
2008. május 28. (2. rm.)	45	32
2008. június 25. (3. rm.)	23	17
2008. október 1. (4. rm.)	31	19
2009. január 28. (5. rm.)	23	12
2009. február 25. (6. rm.)	37	14
2009. április 1. (7. rm.)	29	15
2009. május 13. (8. rm.)	26	12
2009. június 10. (9. rm.)	31	17
2009. július 15. (10. rm.)	19	12
2009. szeptember 30. (11. rm.)	28	13
2009. november 27. (12. rm.)	30	13
2009. december 16. (13. rm.)	20	13
2009. december 16. (14. rm.)	20	13
2010. január 27. (15. rm.)	29	12
2010. február 24. (16. rm.)	25	8
2010. március 24. (17. rm.)	13	6
2010. május 12. (18. rm.)	22	8
2010. május 26. (19. rm.)	20	7
2010. június 30. (20. rm.)	18	6
2010. június 30. (21. rm.)	18	6
2010. szeptember 1. (22. rm.)	23	8
2010. október 6. (23. rm.)	18	6
2010. október 27. (24. rm.)	14	4

A résztvevők visszajelzései

A műhelyek résztvevőitől folyamatosan kértünk **szóbeli**, valamint évente **írással** visszajelzést is a műhely munkájáról. Felmérésünk nem reprezentatív, (a kérdőív kitöltése önkéntes volt, viszonylag kevés értékelést kaptunk az összes résztvevő számához képest) ám egy összbenyomást szerezhettünk belőle.

Az **elégedettségi kérdőív**et kitöltőknek három kérdésre kellett válaszolniuk (1-től 5-ig osztályozniuk az elégedettségi szintet), valamint lehetőségük nyílt a bővebb kifejtésre is.

5. sz. táblázat: **Elégedettségi kérdőív: beérkezett válaszok átlagai**

Mennyire elégedett:	2009.	2010.
1. a műhelyek során szerzett ismeretekkel?	3,83	4,07
2. a műhelymunka során a régióban kialakult szakmai kapcsolatokkal?	3,67	3,92
3. a műhely szervezésével?	4,58	4,69
Régiós átlag:	4,03	4,23

Ezen kívül 2010. április közepétől a referensek havonta adnak számunkra **beszámolót**, melyben értékelik a műhelymunkát is, valamint ötleteiket, véleményüket is leírják a műhelymunkáról. Ezek a beszámolók, valamint szóbeli visszajelzéseik hasznos információkat tartalmaznak a műhelyek szervezése, alakulása szempontjából.

Általában elmondható, hogy a referensek **hasznosnak tartják** a műhely működését, mert így találkozhatnak más nyertes szervezetekkel, és **közösen megvitathatnak problémákat**. (egyikük visszajelzése példaként: „Műhelyen a konkrét, megvalósítás során felmerülő, a különböző projektekben más-más szempontokat érintő problémák, kérdések közös elemzése, vitája, konkrét példákon keresztül való körbejárása a leghasznosabb.”)

Sokaknak van azonban **problémájuk** a programmal járó rengeteg **adminisztrációval** (pl. 100 000 Ft alatti költségek kötelező árajánlatkérő felhívásai), többen **lassúnak tartják az információtovábbítást** az ESZA és a kiemelt projekt részéről is (elsősorban aktuálisan felmerülő kérdéseik megválaszolására gondolnak, amit az ESZÁ-nak csak e-mailben tehetnek fel, s ezekre nem érkezik gyors válasz). A **pályázati kiírás, feltételrendszer ellentmondásai**, nem teljesen tisztázott kérdései (pl. támogatott lakhatási költségek pontosítása, melyek az önrészként felmutatható költségek?) is többeknek folyamatos nehézséget jelentenek.

A szervezést, a kapcsolattartást és az előadásokat jónak tartják, de fontos számukra, hogy maradjon a műhelyeken elég idő az aktuális problémáik megvitatására is. Egy ötletként merült fel, hogy lehetnének tanulmányi kirándulás jelleggel változó helyszíneken műhelyek (vándorműhelyek).

A regionális műhelymunka tematikája III. szakasz (2011. január-2011. június)

A regionális műhelymunka eddigi szakaszainak tapasztalatai alapján már a korábbi tematikában levontuk azt a következtetést, hogy a műhelymunka hosszú távú, konkrét megtervezése nagyon nehezen kivitelezhető, hiszen nem vagyunk birtokában annak a tudásnak, amely eredményeképpen pontosan be tudnánk jósolni azokat az ismeretigényeket, amelyek a műhelymunka során jelentkezhetnek. A műhelymunka során szeretnénk érzékenyen reagálni a menet közben felmerülő igényekre, melyek nemcsak nehezen kiszámíthatóak előre, hanem régióként, szakmai közösségenként is változatosak, tartalmukban és ütemükben egyaránt.

Nem szeretnénk ezért hónapról-hónapra előre megtervezett konkrét tematika szerint haladni, hanem fő irányokat, témacsoportokat határoznánk meg. Ez egyfajta közös keret, amely minden regionális műhelyre nézve kötelező. A kereten belül viszont szabadon mozoghatnak a különböző szakmai közösségek.

A továbbiakban is **lakhatási-foglalkoztatási műhelyeket**, valamint **esetmegbeszélő műhelyeket** tartanánk. Minden műhelyalkalmon szóba kerülne a programok aktuális helyzete, a megvalósítók felmerülő kérdései, nehézségei. Természetesen foglalkoznánk a résztvevők kötelezően teljesítendő feladataival is: többek között a helyi települési koordinációval, az adatszolgáltatással.

Foglalkoztatással kapcsolatos főbb témák:

- Intézményen belüli, ill. a védett foglalkoztatás lehetőségei

Több szervezet (pl. BMSZKI, Twist Olivér Alapítvány, Magyar Máltai Szeretetszolgálat) foglalkoztat hajléktalan embereket intézményen belül. E szervezetek gyakorlati tapasztalatai hasznosak lehetnek a műhely résztvevőinek. A védett foglalkoztatás lehetőségeiről, módjáról, előnyeiről, nehézségeiről is beszélünk.

- Nyílt munkaerő-piacon tartás eszközei

A hajléktalan emberek nyílt munkaerő-piacon tartása, továbbfoglalkoztatása nehéz terület, így ezek eszközeiről és a felmerülő lehetőségekről érdemes lenne szót ejteni a műhelyen.

Lakhatással kapcsolatos témák:

- Lakóközösségbe való beillesztés eszközei

- Önálló életvezetés elemei
- Felkészítés az önálló lakhatásra

Mindhárom téma aktuális a hajléktalan emberek társadalmi re-integrációjának segítésében, gyakran nehézségekkel, konfliktusokkal, problémákkal jár. Az egyes témakörökhöz olyan szakembereket hívnánk meg, akik gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek.

Készítette: Rónyai Zsófia

Ezúton szeretném megköszönni a segítséget Breitner Péternek, Kemecsei Juditnak és Varsányi Nórának.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.